

tatus Pontopp.) auf dem Vogelinsel Memmertsand. Journ. Ornith. 85. — JOHANNSEN, W. 1926. Elemente der exakten Erblchkeitslehre mit Grundzügen der biologischen Variationsstatistik. Jena. — KINNAMAN, A. J. 1902. Mental life of two *Macacus rhesus* monkeys in captivity. Amer. Journ. Psychol. 13. — KOEHLER, O. 1942. Zum Heimfinden der Tiere. Zeitschr. Tierpsychol. 5. — KRECHEVSKY, I. 1932. „Hypothesen“ in rats. Psychol. Rev. 39. — 1932 a. „Hypothesen“ versus „chance“ in the presolution period in sensory discrimination — learning. Univ. Calif. Publ. Psychol. 6. — 1932 b. The genesis of „hypothesen“ in rats. Ibid. — 1933. Hereditary nature of „hypothesen“. Journ. Comp. Psychol. 16. — KÜHN, A. 1919. Die Orientierung der Tiere im Raum. Jena. — LORENZ, K. 1943. Die angeborenen Formen möglicher Erfahrung. Zeitschr. Tierpsychol. 5. — MALAN, M. 1940. Zur Erblchkeit der Orientierungsfähigkeit im Raum. Zeitschr. Morphol. u. Anthropol. 39. — MEISE, W. 1933. Kinaesthetisches Gedächtnis und Fernorientierung der Vögel. Vogelzug 4. — 1933 a. Bewegungsgedächtnis und Fernorientierung der Vögel. Mitt. Ver. sächs. Ornith. 3. — MÜLLER, D. 1930. Sinnesphysiologische Untersuchungen an Musteliden. Zeitschr. vergl. Physiol. 12. — PORTER, J. P. 1904. A preliminary study of the english sparrow. Amer. Journ. Psychol. 15. — PÄTAU, K. 1942. Eine neue χ^2 -Tafel. Zeitschr. Ind. Abst. Vererbungslehre. 80. — RÜPPEL, W. 1936. Versuche zur Ortstreue und Fernorientierung der Vögel. V. Journ. Ornith. 84. — RUSSEL, E. S. 1935. Valence and attention in animal behaviour. Acta Biotheor. 1. — SADOVINKOVA, M. P. 1923. A study of the behaviour of birds of by the multiple choice method. Journ. Comp. Psychol. 3. — STRESEMANN, E. 1934. AVES. In: KÜKENTHAL-KRUMBACH: Handbuch der Zoologie. — WATSON, J. B. & LASHLEY, K. S. 1915. An historical and experimental study of homing. Papers from the Dept. Marine Biol. Carnegie Inst. Washington. 7. — WEBER, ERNA. 1935. Variations- und Erblchkeitsstatistik. München. — WOLF, E. 1926. Über das Heimkehrvermögen der Bienen. I. Zeitschr. vergl. Psychol. 1926. — II. Ibid. 1927. — YERKES, R. M. 1914. The study of human behaviour. Science 39. — 1916. The mental life of monkeys and apes. A study of ideational behaviour. Behaviour Monogr. 12. — 1921. A new method of studying the ideational behaviour of mentality defective and deranged as compared with normal individuals. Journ. Comp. Psychol. 1921. (Bibliographie der Vielfachwahlmethode!) — 1934. Modes of behavioral adaption in chimpanzee to multiple choice problems. Comp. Psychol. Monogr. 1934.

Havaintoja Maaselän kannaksen linnustosta vv. 1942—1943.

ATSO ARTIMO.

Seuraava selostus perustuu havaintoihin, joita rintamapalvelukseni ohessa olen ollut tilaisuudessa tekemään Maaselän Kannaksen eteläosissa. Retkeilyalueeni käsitti Karhumäen ympäristön, Lumpusin, Pindusin, alueen Pindusista Vansjärvelle ja Ahvenjärvelle sekä Sara-

vaaran seudun. Havaintoja on, eräin keskeytyksin, tehty 1. I. 1942—17. VI. 1943 välisenä aikana.

Alue on äärimmäisen karua vedenjakajaseutua: kivikkoisia paljaaksihakattuja tai kulon polttamia hiekkaharjanteita, jossa vain paikoitellen on säilynyt pienempiä metsiköitä. Kuivuneita keloja ja puoliiksi lahonneita koivunpötkkelöjä on runsaasti. Järvet ovat sterilejä, suorantaisia ja linnustonsa puolesta hyvin köyhiä.

Yleisyyssmaininnat tarkoittavat pesimäaikaista esiintymistä, (*) merkitsee että laji on pesivänä epävarma ja *, että laji on tavattu vain muuttomatalla tai muuten satunnaisesti alueella.

Corvus c. corax L. Kaikkialla hyvin yleinen — kuten varis Suomen puolella.

Corvus corone cornix (L.). Edellistä lajia paljon harvinaisempi. Pesii alueella.

(*) *Coloeus monedula* (L.). Karhumäessä näin linnun pari kertaa nim. 5. V. 42 1 yksilö ja 4. VI. 43 4 yksilöä.

Pica pica (L.). Yleinen asutuissa seuduissa. — Tässä yhteydessä voisin mainita, että elokuussa 1941 kiinnitti huomiotani Vieljärven kylässä suunnattoman suuret harakkaparvet. Usein saattoi nähdä jopa 200 yksilöä käsittäviä parvia kylän välittömässä läheisyydessä.

Garrulus g. glandarius (L.). Ei kovin yleinen.

Sturnus v. vulgaris L. Asutuissa seuduissa yleinen.

Chloris chloris (L.). Lumpusi, Pindusi ja Karhumäki melko yleinen. Talvehti Pindusissa.

Carduelis spinus (L.). Yleinen.

(*) *Carduelis c. cannabina* (L.). Tapasin linnun Karhumäessä ja Lumpusissa 16. V. 42.

Carduelis l. linaria (L.). Kesällä 1942 näin lintuja usein Pindusissa 3—4 yksilön parvissa. 8. VII. 42 Ahvenjärvellä 20 yksilön parvi. Talvisin alueella yleinen.

Pyrrhula p. pyrrhula (L.). Yleinen kesällä ja talvella.

Carpodacus erythrinus (Pall.). Melko yleinen kuultava Maaselän kannaksella. Asuinkorsuni läheisyydessä oleskeli kesällä 1942 pariskunta. Ajoittain kiivastakin tykkitulesta huolimatta ♂ lauloi innokkaasti. Pesää en onnistunut löytämään.

Loxia c. curvirostra (L.). Yleinen.

Fringilla coelebs L. Yleinen. „Karjalan peippo“ on myöskin yleinen. Molempia tapaa suunnilleen yhtä usein, „karjalan peipon“ ehkä sittenkin useammin.

Fringilla montifringilla L. Talvella 3. II. 43 1 yksilö Pindusissa.

Passer d. domesticus (L.). Kylissä yleinen.

Passer m. montanus (L.). Karhumäessä muutamia. Äänislinnassa se on paljon yleisempi.

Emberiza c. citrinella L. Hyvin yleinen asutuissa seuduissa.

Emberiza rustica Pall. 29. VI. 42 tapasin Vansjärven rannalla emot ja 4 poikasta. Poikaset olivat juuri pesästä lähteneitä eivätkä osanneet lentää juuri ollenkaan. Emot ruokkivat niitä hyönteisillä. Tämän ainoan kerran olen lajin tavannut alueella.

Emberiza sch. schoeniclus (L.). Muutaman kerran tapasin lajin Lumpusissa Äänisjärven rannalla nim. 17. VI. 42 1 yksilö, 28. V. 43 2 yksilöä ja 25. VI. 43 1 yksilö.

**Plectrophenax n. nivalis* (L.). 25 yksilöä käsittävä parvi lensi Pindusissa ylitsemi 1. X. 42.

Alauda a. arvensis L. Yleinen kylien läheisyydessä.

Anthus t. trivialis (L.). Yleinen.

Anthus pratensis (L.). Yleinen.

Motacilla flava L. Harvinainen.

Motacilla a. alba L. Yleinen asutuilla seuduilla.

Certhia f. familiaris L. Harvianainen. Talvisin saattoi nähdä jonkin yksilön tiaisparvissa.

Parus m. major L. Ei kovin yleinen. Huomattavasti harvinaisempi kuin Suomen puolella.

Parus c. cristatus L. Harvianainen. Saravaaran luona kesällä 1943 kuitenkin melko yleinen.

Parus atricapillus borealis Selys. Harvianainen.

Regulus r. regulus (L.). Harvianainen.

**Lanius e. excubitor* L. Yksilö Pindusissa 24. VIII. 42.

Bombycilla g. garrulus (L.). Keväällä 1942 tapasin lajin Vansjärvellä usein. Kesällä 1. VII näin poikueen Vansjoella. Siihen kuului emot ja 4—5 poikasta. Poikasia ruokittiin hyönteisillä. Seuraavana päivänä näin kaksi poikuetta, saman suuruisia, Vansjärven takana kilometrin tai puolentoista päässä edellisestä paikasta. 6. VII löysin pesän. Se oli pienessä kuusen näreessä noin 3 metriä korkealla. Kun rupesin kiipeämään puuhun lensivät poikaset, joita oli 4, pesästä. Ne hajaantuivat lähiympäristöön. 25. VII kuulin Sapenitsajoella tilhien ääntelyä. Kesällä 1943 pesi yksi pari asuntoni läheisyydessä Saravaarassa Ristilammen rannalla. 1. VII olivat poikaset poissa pesästä. Ne oleskelivat emojensa kanssa lähiympäristössä koko kesän. Mat-

kolammen rannalla pesi niinikään yksi pari. Poikaset lähtivät pesästä 10. VII. Niitä oli 3 kpl. Kesällä 1943 kuulin Saravaaran seudussa usein lajin ääntä ja näin yksityisiä yksilöjä silloin tällöin.

Muscicapa s. striata (Pall.). Yleinen. Saravaarassa ehkä yleisempi kuin Karhumäen—Vansjärven suunnassa.

Muscicapa h. hypoleuca (Pall.). Vansjärven seudussa oli laji tavattoman yleinen. $\frac{1}{4}$ km²:n alueella saattoi kuulla n. 20 koiraan laulavan. Tämä suuri runsaus johtui ehkä sopivien pesäpaikkojen lukuisuudesta.

Phylloscopus collybita abietina (Nilss.). Hyvin harvinainen Vansjärven suunnassa. Karhumäen läheisyydessä yleinen.

Phylloscopus trochilus L. Yleinen.

Sylvia borin (Bodd.). Hyvin harvinainen. Salmijoella kuulin kesällä 1943 pari kertaa lajin laulavan.

Sylvia c. communis Lath. Karhumäen läheisyydessä ja Saravaarassa harvinainen. Muualla en lajia tavannut.

Sylvia c. curruca (L.). Samoin kuin edellinen laji.

Turdus pilaris L. Karhumäessä ja Lumpusissa harvinainen.

Turdus v. viscivorus L. Monin paikoin hyvin yleinen.

Turdus ericetorum philomelos Brehm. Yleinen.

Turdus musicus L. Rastaslajeista yleisin. Sen laulu poikkeaa huomattavasti „suomalaisesta“ punasiipirastaan laulusta.

Oenanthe oe. oenanthe (L.). Asutuissa seuduissa. — Ei kovin yleinen.

Saxicola r. rubetra Bechst. Pesi harvalukuisena Karhumäen ympäristössä ja Lumpusissa.

Phoenicurus ph. phoenicurus (L.). Lukuisista sopivista pesäpaikoista johtuen tavattoman yleinen koko alueella.

Erithacus r. rubecula (L.). Vansjärven rannalla 1 yks. laulua. 16. VII. 42 Ristilammella (Saravaara) muutama yksilö kesällä 1943.

Hirundo r. rustica L. Yleinen Karhumäessä ja lähiympäristössä, samoin Lumpusin kylässä.

Delichon u. urbana (L.). Karhumäki ja Lumpusi, edellistä harvinaisempi.

Riparia r. riparia (L.). Karhumäessä 2—3 yksilöä 3. VI. 43.

Apus a. apus (L.). Pesi runsaslukuisena koko alueella onttoihin puihin.

Caprimulgus e. europaeus L. 1 yksilö Saravaarassa 15. VII. 43.

* *Picus canus* Gm. Karhumäki 1 yksilö 10. VI. 42.

Dryobates m. major (L.). Ei erikoisen yleinen. Tavataan silloin tällöin koko alueella.

* *Dryobates l. leucotos* (Bechst.). 1 yksilö Karhumäessä 10. VI. 42.

Picoides t. tridactylus (L.). Yleisin tikkalaji alueella kautta vuoden.

Dryocopus m. martius (L.). Ei kovin yleinen.

* *Lynx t. torquilla* L. Lumpusissa 10. VI. 42 1 yksilö.

Cuculus c. canorus. L. Yleinen.

* *Strix nebulosa lapponica* Thunb. Saravaara, Ristilampi 1 yksilö ammuttu 15. I. 44.

Aegolius f. funereus (L.). Ahvenjärvi 17. XII. 42. 1 yksilö, Saravaara, Ristilampi 1 yksilö kesällä 1943.

* *Surnia u. ulula* (L.). Ahvenjärvi 10. II. 43 1 yksilö.

* *Strix u. uralensis* Pall. Näin 1 yksilön 14. II. 43 Ahvenjärvellä ja 1 yksilön 1. III. 43 Karhumäen luona.

Falco c. subbuteo L. Karhumäki 27. V. 42 2 yksilöä, Saravaarassa Ristilammella 7. VIII. 43 emot ja 3 poikasta.

* *Falco columbarius aesalon* Tunst. 3. V. 43 Ahvenjärvellä 2 yksilöä.

Falco t. tinnunculus L. Pindusi 19. VII. 42 1 yksilö, poikue Ahvenjärvellä 1 VII. 42 (emot ja 4 poikasta). Karhumäki 15. V. 43 1 yksilö.

Aquila c. chrysaëtus (L.). 7. V. 43 Salmijoki. Pesä korkean hongan latvassa 3 km:n päässä etulinjasta taaksepäin. Pesässä oli 15. V. poikaset.

Buteo buteo zimmermannae Ehmcke. Kesällä 1942 laji oli säännöllinen nähtävyyks Pindusissa ja Ahvenjärvellä. Saravaarassa 30. VII. 43 poikue.

Accipiter g. gentilis (L.). Pindusissa ja Ristilammella näin lajin silloin tällöin kesällä 1943.

Accipiter n. nisus (L.). Ristilampi 20. VII. 43 1 yksilö.

Haliaëtus albicilla (L.). 20. VII. 43 ammuttiin Äänisjärvellä vanha ♀. Sen siipien väli oli 242 cm.

* *Cygnus cygnus* (L.). 1 yksilön ampuivat komppaniamme pojat Vansjärvellä parvesta johon kuului 5 yksilöä 21. V. 42. Pindusissa lensi 7 yksilöä ylitseni 10. X. 42.

* *Anser f. fabalis* (Lath.). 15. VIII. 42 Ahvenjärvellä muutti ylitemme suuria parvia. Kaikilla oli suunta N.

* *Branta b. bernicla* (L.). 15. VIII. 42 Ahvenjärvellä muuttavia

lintuja 20 ja 25 yksilöä. 24. VII. 42 15 + 20 + 18 yksilön parvissa. Ne lensivät hyvin matalalla leirialueemme yli. Suunta kaikilla länsi tai luode.

Anas p. platyrhyncha L. Pesi vähälukuisena Ahvenjärvellä ja läheisten pikkulampien rannoilla kesällä 1942 ja 43. Pesän, jossa oli 8 munaa löysin Kivijärven rannalta 15. V. 43. Ristilammella Saravaarassa pesi laji myös harvalukuisena, samoin Matkojärvellä.

Anas c. crecca L. Edellistä lajia yleisempi pesivänä. Ahvenjärvi, Vansjärvi, Hiisjärvi, Ristilampi sekä lukuisissa pienissä metsälammissa.

* *Anas penelope* L. Muuttoaikana näin Vansjärvellä parven, johon kuului 6 yksilöä 18. V. 42.

* *Anas a. acuta* L. Muuttavien sorsien parvessa 1 yksilö 18. V. 42 Vansjärvellä.

* *Nyroca fuligula* (L.). Vansjärvellä keväällä 1942 muuttoaikana 15 + 20 + 14 yksilöä 18. V.

Bucephala c. clangula (L.). Harvalukuisesti pesivänä Ahvenjärvellä, Vansjärvellä ja Salmijoella. Saravaarassa Kolijärvellä, Matkolammella ja Ristilammella muutama pesivä pari.

* *Oidemia n. nigra* (L.). Vansjärvellä 4. V. 42 kaksi pientä parvea. 18. V. suuria parvia 25 + 50 + 10 + 17 yksilöä.

Mergus serrator L. Harvinainen pesivänä. Vansjärvellä kesällä 1942 1 pari.

Colymbus a. arcticus L. 1 yksilö Vansjärvellä 5. VI. 42 ja Ahvenjärvellä 16. VII. 42.

Colymbus stellatus Pontopp. Ahvenjärvellä pesi yksi pari kesällä 1942. Pesää en löytänyt.

Vanellus vanellus (L.). Ainakin 2 paria pesi Pindusissa kesällä 1942.

* *Calidris a. alpina* (L.). Hiisjärven rannalla keväällä 20. V. 43 parvi 12 yksilöä.

* *Calidris temminckii* (Leisl.). Hiisjärvi 30 yksilön parvi 1. VII. 42.

* *Philomachus pugnax* (L.). Hiisjärvi keväällä toukokuussa ja kesäkuun alussa 1942 pieniä parvia.

* *Tringa erythropus* (Pall.). 20. V. 42 Vansjärvellä 3 yksilöä.

* *Tringa nebularia* (Gunn.). Vansjärvi 30. V. 42 4 yksilöä ja 15. V. 43 Kivijärvellä 2 yksilöä.

Tringa ochropus L. Pesi alueella melko yleisenä. Vansjärvellä poikue 15. VI. 42. Kivijärvi 2 poikuetta kesällä 1943. Ristilampi poi-

kue 13. VI. 43, Kolijärvi poikue 16. VI. 43 ja Matkolampi emot ja 3 poikasta 17. VII. 43.

Tringa glareola L. Pesi Hiisjärven rannalla kesällä 1942.

Actitis hypoleucos L. Yleinen pesivänä järvien rannoilla. Kesällä 1942 Vansjärvi ja Hiisjärvi. Kesällä 1943 Salmijoella poikue samoin Ristilammella 25. VI. 43.

Numenius a. arquatus (L.). Vansjärvi, Ahvenjärvi ja Ristilampi pesivänä.

Scolopax r. rusticola L. Salmijoki V—VI. 43 1 yksilö lenteli joka ilta asuinkorsuni ympäristössä.

Capella g. gallinago (L.). 1 yksilö Salmijoki 16. VI. 43.

Sterna h. hirundo L. Karhumäessä Äänisjärven rannalla kesällä 1942 ja 1943 muutamia yksilöjä.

**Larus a. argentatus* Pontopp. Äänisjärvellä 2 yksilöä 15. VI. 42.

Larus f. fuscus L. Äänisjärvellä Lumpusissa kesällä 1942 muutamia yksilöjä.

Larus c. canus L. Lumpusi kesällä 1943 kaksi yksilöä.

**Grus g. grus* (L.). Keväällä 1942 lensi suuria parvia Vansjärven yli pohjoiseen. 21. V. oli oikein suuri muuttopäivä. Silloin näin mm. kolme suurta parvea 75 + 130 + 25 yksilöä. Keväällä 1943 oli muutto paljon vähäisempää, näin ainoastaan kaksi pientä 12 + 5 yksilöä käsittävää parvea.

Lagopus l. lagopus (L.). Pesii yleisenä alueella. Etenkin talvella 1941—42 laji oli hyvin yleinen.

Lyrurus t. tetrix (L.). Yleinen alueella pesivänä. Talvella 1942—43 oli laji ankarasta metsästyksestä ilmeisesti johtuen paljon harvinaisempi kuin edellisenä talvena.

Tetrao u. urogallus L. Ei niin yleinen kuin teeri. Huomattavaa metsästyksestä johtuvaa vähentymistä oli tämänkin lajin kohdalta havaittavissa.

Tetrastes b. bonasia (L.). Yleinen.

Zusammenfassung¹⁾. Zur Kenntnis der Vogelfauna in der Gegend von Karhumäki nördlich des Sees Äänisjärvi (Onega). Die Beobachtungen entfallen in die Zeit von 1. I. 1942—17. VI. 1943. Die untersuchte Gegend ist äusserst steril, zudem sind ihre Wälder durch Kahlschläge und Waldbrände zum grössten Teil zerstört. Die Brutvogelfauna ist artenarm. Als Folge der Reichlichkeit vermorschter Baumstämme und Stubben kamen

¹⁾ Von der Redaktion.

Höhlenbrüter, vor allem *Muscicapa hypoleuca* (auf einer Fläche von 0,5 qkm etwa 20 ♂♂) und *Phoenicurus phoenicurus* auffallend zahlreich vor. *Aquila chrysaetos* wurde brütend gefunden, *Haliaeetus albicilla* am 20. VII. 43 geschossen. Von nördlichen Arten kamen *Bombycilla garrulus* (insbesondere i. J. 1942) und *Picoides tridactylus* zur Brutzeit häufig vor, der letztere war die häufigste Spechtenart. Von südlichen Arten sind zu nennen: *Carpodacus erythrinus* (recht häufig), *Chloris chloris* und *Vanellus vanellus*. Im Verzeichnis bedeutet * nicht, (*) unsicher brütende Vögel, die übrigen sind Brutvögel.

Tiedonantoja.

1. **Mustarastas, *Turdus m. merula* L., Loviisassa.** Asuttuani vuodesta 1932 alkaen Loviisassa, näin siellä ensimmäisen kerran mustarastaa 10. II. 34. Yksilö, koiras, oleskeli ainakin vielä 2. III. lähellä tullisiltaa olevien huviloiden pihamailla. Seuraava havainto on talvelta 1937, jolloin kaksi yksilöä, kummatkin koiraita, asustivat samoilla paikoilla. Talvella 1940 nähtiin jälleen yksinäinen koiras, samoin talvella 1944. Mainittakoon tässä yhteydessä, että „Suomen Lintujen“ mukaan mustarastas tavattiin Loviisassa talvella 1909. — Pesivänä on lintu tavattu vain kerran näinä vuosina: kesällä 1937 löydettiin pesä Loviisan kaupungin metsänvartijanasunnon puutarhasta Ruotsinpyhtään pitäjän Lappomin kylässä.

Ilmari Honkamies.

2. **Västaräkki, *Motacilla a. alba* L., nähty Loviisassa talvella 1944.** Loviisassa nähtiin yksinäinen västaräkki 3. II. 1944.

Ilmari Honkamies.

Übersicht der Mitteilungen.

1. **Amsel in Lovisa.** Diese Art, die sich in Finnland während der letzten Jahrzehnte rasch ausgebreitet hat, wurde i. J. 1937 im Kirchsp. Ruotsinpyhtää unweit der Stadt Lovisa brütend gefunden. Winterbeobachtungen in Lovisa-Gegend seit Februar 1934. (Ein früherer Fund liegt aus dem Winter 1909 vor.)

2. **Bachstelze als Wintervogel in Lovisa.** 1 Ind. am 3. II. 1944 beobachtet. Für denselben Winter liegen Beobachtungen aus mehreren Gegenden Süd- und Mittelfinnlands vor (s. Luonnon Ystävä 1944, S. 67 u. 133).